

4. Connell R. W. Gender and power: society, the person, and sexual politics. Stanford, Calif.: Stanford University Press, 1987. Bibliography: p. [294]–316. URL : https://archive.org/details/genderpowersocie00conn_0

5. Hirdman Y. The gender system. *In: Moving on: new perspectives on the Women's movement* / [ed.] Tayo Andreasen, Yvonne Hirdman. Vol. 67. Aarhus: University Press, 1991. P. 187–207 [223 p.].

6. Yuval-Davis N. Gender and Nation. *Publications Politics and Culture series*. SAGE, 1997. 168 p.

Гапоненко В. А.,

д.політ.н., доцентка, завідувачка кафедри політичних технологій,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ПЕРСПЕКТИВИ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ У ПРОЦЕСІ ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ

Війна – це завжди суспільна катастрофа, що викликає низку загроз, загострює наявні суперечності, провокує виникнення нових ризиків. Особливо масштабною ця загроза є у трансформаційних політичних системах, де відсутні сталі інституціоналізовані процедури соціального діалогу. Серед них українська держава, яка зіткнулась з небувалим викликом ще доволі слабкій демократії. Не виключенням є і аспект гендерної рівності та інклюзії. Незалежно від характеру завершення воєнного протистояння, вже зараз очевидними стають низка нових зрушень у структурі суспільної диференціації, а значить і політичних цінностей. Проаналізуємо основні з них:

1) Гендерна диспропорція робочих місць. У перші місяці повномасштабного вторгнення ринок праці потерпав від втрати мільйонів громадян, які виїхали закордон, рятуючись від війни. Нині багато виробничих підприємств внаслідок воєнної мобілізації осіб чоловічої статі відчувають

дефіцит працівників. Це означає потенційне зростання оплати праці на «чоловічі» професії, поряд із здешевленням жіночої праці.

Інший варіант розвитку подій – це перекваліфікація жінок на виконання традиційно чоловічих завдань на робочому місці. На жаль, часто роботодавці не розглядають жінок як повноцінну заміну працівників чоловічої статі, тому попит на жінок-працівниць залишається на попередньому рівні. Також далеко не всі професії можна освоїти у короткі терміни, тому це не виключає ймовірності структурного безробіття та зниження рівня виробництва у певних галузях. Віддаленим наслідком такої ситуації може стати дефіцит певних видів товарів і послуг, підвищення цін на продукцію, інфляція. Тому доцільним є інвестування у виробництва, які здійснюють модернізацію у напрямі заміни фізичної праці машинною, перекваліфікацію працівників у напрямку використання високих технологій.

Варто зазначити, що така диспропорція формувалась і на попередніх етапах розвитку людства внаслідок війн. Тобто, історичні кейси виходу із ситуації існують і варто вивчати попередній досвід. Найгірший варіант – це ігнорування проблеми. Варіант залучення закордонної робочої сили є доволі суперечливим. Натомість, ефективними можуть бути державні програми із рекрутування жінок на виробництво [2].

2) Вимушена гендерна рівність. У Конфедерації роботодавців України заявили, що з 2022 року «стрімко зростає роль жінок в економіці» за рахунок переведення на вакантні місця [1]. За останні роки збільшилась кількість керівних посад, які посідають жінки. Часто вони займають місце своїх мобілізованих колег або обіймають посаду через відсутність обмежень щодо пересування всередині країни та закордонних відряджень. Проте, це не свідчить про позитивні тенденції у забезпеченні гендерної рівності, оскільки такі зміни мають ситуативний характер.

3) Потреба соціальної та психологічної адаптації внутрішньо переміщених, демобілізованих військовослужбовців, зокрема інвалідів, забезпечення робочими місцями, релевантними освоєння ними нових професій. Як доводять соціологічні опитування, роботодавці уникають працевлаштування ветеранів, мотивуючи, найчастіше, це важким психоемоційним станом 79%. На практиці роботодавці стикаються з неможливістю військового командувача перейти до ролі підлеглого у цивільному житті [1].

Натомість 63% ветеранів заявляють про намір розпочати власний бізнес [1]. Важливо підтримувати їх у реалізації цього задуму.

Так само з недовірою роботодавці ставляться до можливості працевлаштування інвалідів, оскільки не вірять у здатність повноцінно виконувати свої обов'язки. Зважаючи на наявність

3 млн інвалідів [3] та постійне зростання цієї цифри, мають розроблятися спеціальні державні програми, що запровадять спеціальні квоти для підприємств на залучення інвалідів або зменшення оподаткування для організацій, які надають їм робочі місця. Це також могло б компенсувати дефіцит на працівників певних професій.

4) Нові соціальні поділи та ціннісні розколи. Безпрецедентна національна згуртованість дуже швидко може змінитись на нові види конфронтації. Вже нині спостерігається свідоме роздмухування у медійному просторі протиріч щодо інтересів цивільних і військових осіб, переміщених індивідів і тих, хто залишився в Україні тощо. Ці суперечності як і інші стереотипи і наративи, нав'язувані ворожими інформаційними впливами, колаборантами або просто недолугими політиками мають, здебільшого штучний характер. Вони можуть бути розв'язані лише шляхом виховання свідомої громадянської позиції, критичного мислення, толерантності у всіх її проявах.

На основі вище викладеного можна окреслити наступні напрями гендерної політики: взаємодія держави, бізнесу і громадського сектору у

реалізації програм із перекваліфікації жінок на затребувані професії, стимулювання модернізації виробництв, підтримка підприємств, що рекрутують соціально незахищені верстви населення, розробка довгострокових програм з вибіркової трудової міграції, громадянська освіта.

Список використаних джерел

1. Жінки все частіше працюють на «чоловічих» посадах через дефіцит працівників на підприємствах. Ukraine: open for business. 9 листопада 2023. <https://open4business.com.ua/zhinky-vse-chastishe-praczyuyut-na-cholovichyh-posadah-cherez-deficzyt-praczivnykiv-na-pidpryyemstvah-doslidzhennya/>

2. Охріменко Я. Як захід долав кризу робочої сили після Другої світової: уроки для України. Європейська правда. 14 вересня 2023. <https://www.eurointegration.com.ua/news/2023/09/14/7169398/>

3. Барсукова О. За півтора року кількість людей з інвалідністю в Україні зросла на 300 тисяч. Українська правда. 19 вересня 2023. <https://life.pravda.com.ua/society/2023/09/19/256633/>

Дашковський А. В.,
викладач кафедри державної безпеки,
факультет Забезпечення державної безпеки,
Київський інститут національної гвардії України

ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ В ЗБРОЄНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

Гендерна рівність у збройних силах України – це актуальне та важливе питання, що стосується забезпечення однакових можливостей та прав для всіх без винятку військовослужбовців. Україна, зіткнувшись з численними викликами на своєму шляху до демократичних реформ, розпочала процес інтеграції гендерних принципів у структуру своїх збройних сил. Це не тільки